

מבעד למסוה

(שעורים בהסתפלות)

אמריקנית :

כשבוע זה נכנס אלי תיר אמריקני ברנדייסו כנראה ופנה אלי בקול רם חצי-יהודית וחצי-

אמריקנית :
— "אר יו מיסטר עז מות ?"
— כן אדוני-אמרתי לו בכפיפת הראש זהו בכבודו ובעצמו. ובכן ?
— "וועלל", הוא אומר, אתה האיש שאני צריך לראותו. לפני שבוע ימים באתי ל"ז'רוזלם" (ירושלם בלשונם), ועכשיו רוצה אני לראות עוד איזה חלוץ צימם לפני שובי לאמריקה באניה הבאה...
— ובכן, עליך לנסע ל"פינסק" ול"מינסק", אמרתי לו מיד.
— "באט", הוא מוסיף, רוצה אני לראות חלוצים פה ב"פלאסטיין"!
הוצאתי לו תמונות אחרות מהיסקי שדרות הפרדס ורחוב בית-הכנסת וגם ספרתי לו ע"א יובל-הארבעים בראשון-לציון...
— "איה זעה!" — קרא התיר שלי

בהתפעלות- "רישיון-לזיוין". פה בפלאסטיין-
— "ויש שם הרבה יין! מה שבאמריקה אין" — קראתי אחריו בהרוזים. ואגב מסרתי לו את המען לזקן-החלוצים "הראשונים" בארצנו- ר' אהרן מרדכי פרימון...

הוא נסע ראשונה לאמריקה ואני- קרלסברד...
שבוע שלם רצתי להכנת הנסיעה- ראשית חכמה-ענין "הפספורט". נו, נו, אל תשאלו תלמידי היקרים! קדם כל למשרד-ההגירה ומשם ישר לוועד-העיר לקיום ולאשור התעודה. והעיקר - לשלם דמי חתימה... משם אתה רץ לבגד-בד כדי להצטלם דוקא בלי מסוה, ושוב למשרד-ההגירה כדי למסר להם את הסימנים של הפנים ו"שאלות ותשובות" עד אין סוף: מאין אתה בא ולאן אתה הולך? כאלו אתה דורש "פספורט" לעולם-הבא. והעיקר: "כמה ימי חייך?" — כאלו באתי לבקש מהם שדוף... בקצור, אחר כל המכתו הזה, עליך עוד לשלם להם כמה פונטים!
ביחוד כתתי את רגלי ברחובות ירושלם והשחרתי את נעלי הלבנות בזפת השחורה. כדי להשיג הלואה להוצאות הדרך, ואגב קניתי לי "סמוקינג" — מין בגד שחור — כדי שאוכל לנסע במהלקה השלישית ולהתגנב

למהלקה הראשונה, כנהוג; עד שהגיעה אלינו הידיעה הנוראה ב"דאר-היום" ע"א חרבו העולם.
מיד תפשתי את מפת-ארופה. חפשתי ומצאתי כי קרלסברד עומדת בסכנה ר"ל, לא שהיתי הרבה והתרתי במחילה את צוררותי ואמרת, כדרכי את הפסוק: "אשרי יושבי ביתך", לא מחמת שאני מופחד חלילה מפני המות, אלא פשוט מפני שאני שונא את זה... כמו שאמרה לי אשה יהודית אחת בשמעה כי העולם יהפך בקרוב: "מה אני פוחדת? אני אסע לי מיד לבית אמא שלי ודי" —
לע"ע מלאתי את ידי מנהלגו, הנוסע בכל-זאת לקרלסברד, לשלח לי ידיעות משם. ביהוד מהישיבות בדלתים סגורות...

ומדי דברי בקרלסברד, נזכרתי במדינת-ב...
החכם-בשי שלנו שחזר בימים האלה מנסיעתו משם מספר ע"א ראיון יפה שהיה לו עם "הרבי" מבגד הנוהג, כנראה, לבוא בכל שנה למרחצאות מרינבנד — סגולה בדוקה לרפואת הכים וביחוד להוביל את קהל חסידיו לבית-המרחץ...
אלפי חסידים מבין העשירים נוהרים אליו בפדיונות שמנים, צוכאים על דלתות

ביתו במרינבנד ו"מונכים" איש אחר רעהו למאות, כמו כבתי התואטרונות להבדיל, ועומדים על רגליהם שעות שלמות תחת השגחת הגנבים כדי להכנס איש עפ"י תורו ולהשיג את הברכה מה"רבי" לרפואה שלמה ולפרנסה טובה...
גם מנהל הבנק ביפו נמצא הפעם במרינבנד והציע לפני החכם-באשי להציגו לפני "הרבי" מבגד.
כשראה "הרבי" את הח"ב שלנו במלבושיו הרשמיים, בהגורתו היפה ובאותות הכבוד המזהירים על חזהו, שאל:
— מי הוא זה?
— זהו הרב מירושלם, ענה הזקן ששמש מתורגמן בין שני הרבנים.
— אוי ואבוי! — אמר "הרבי" כנענעו בראשו — עד היכן הגיעו הדברים שם בא"י... ולמה אינו מדבר בלשון-היהודים? ומהו מדבר? בלשון "טריקיש"?
— הם ושלום! ענה המנהל, הוא מדבר בלשון-הקדש!
התפוצץ "הרבי" בצחוק ושתי פאותיו העבות והארוכות הזדעזעו אף הן מצחוק ואמר:
— גם זה לך לשון-קדש!... ומה רצונו איפוא?
פנה החכם-בשי אל המנהל-המתורגמן

ואמר:
— יאמר נא לכבוד האדמו"ר שמכיון שהוא בעל השפעה גדולה ואלפי חסידים סרים למשמעתו, מהראוי שישפיע עליהם לנסע עכשיו לא"י ביחוד אחר-חתימת המנדט...
קפץ הרבי כנשוק וקרא ברערה:
— יאמר נא להרב החכם שלי, כי אותי אין סוהבים לא"י. רק את האפי"קו רוס מ"ג ו"ר" יכלו לסחב לשם... מה? וכי משיח כבר בא? ...

ובשבוע זה עברתי על יד המגרש הרוסי וזכיתי לראות את הלוייה הנהדרה בכבוד צבאי שעשו לקצין האנגלי אשר "קפץ" מהמכונית ברמלה, כידוע, ונהרג... מבלי משים זכרתי את לוית מוצחי שלנו שקפץ עליו רוגזו של השוטר המצרי ברמלה, וביחוד את החלוצ וקטר שקבל "מתן-בסתר" בירותו לרגלי הכרמל...
מספרים כי מיד לאחר שנדקר החלוצין רץ מרג' להודיע למשטרה בתליפון ע"א הרצח שקרה ע"י "הרצליה". וזהו קטע מהשיחה התליפונית, שמסר לי תלמידי מחיפה:
— "הללאו!" צעק השוטר "מיון האדא" (מי שם?)

"ומי המדבר אלי?" שאל השני.
— אני "נבטשי-זביט" (סגן-קצין).
ומר ג' ספר לו בערכית שלו את כל המעשה מהחל ועד סוף.
— "צחית?" (האמנם?) "יעני" דקרו אותו? כמה?
— בסכין, ענה המודיע.
— "אינשאללאה בסיר חייך" — ענה השוטר.
פתאום נשמע קול באנגלית: "פיניש!" (כלומר: נגמר זמן השיחה).
כעבור שעות אחדות, ולא יותר, הופיע איזה "קוטשוק-זבט" במקום המעשה ואחר חלירה ודרישה אוזכה נודע לו כי מספר העגלה של הרוצחים הוא 27. מיד רץ אל ה"סביטאר" (ביה"ח) להוכח אם לא ברח הנדקר חלילה, ועד פרטי-כל ארץ בלקיסות ובלשונם כנהוג, כי הרוצח איננו...
כאשר ימצא הרוצח-הבורח אספר לכם הלאה...
אמר רבי אליעזר ביום ג' ווני: אלה דברים שיש להם שעור — "הכנסת אורחים" לא"י, ואלה דברים שאין להם שעור: בקור' חולים והלויית-המת... והמקרה האחרון-מי יודע? — בחיפה יזכית!

ובכו, ברוכים הבאים, אורחים יקרים!

רוטנברג וסטורס חזרו תמול מחו"ל במכונית אחת...
אומרים כי בקרוב יגש לעבודת התשמול בארצנו ולכנין "טרמוויי" בעירנו. בודאי לא שכה עדין המושל את דבריו בלונדון כי ה"טרמוויי" הראשון שיבנה בירושלם צריך לעבור על גופו...
ויש אומרים: שלשה שישבו תמול במכונית שבאה מלוד ירושלימה הם: סטורס, רוטנברג וברלסינה. ואמנם נתקיימו הפעם דברי הנביא ישעיה:
"וגר זאב עם כבש" —
ולא זאת אלא שתלמידו המובהק של האפיפיור קיים עכשיו את דברי הנוצרי שצוה לחסידיו להושיט למכיהם גם את הלחי השנית. ר' פנחס בן "יאיר" וחבריו קראו לו: "רד" ! והוא ענה לו: עלה על המכונית...
ועוד יש אומרים כי "משיח עדיין לא בא"....

וגם המשלחת של בני-דודנו תשוב אי"ת ב"ח ט"ס"....
הן יודעים אתם את המעשה? יהודי אהר הפליג למדינות הים כדי להתעשר. לאחר ששהה שנים אחרות ולא הצליח החלוצ (ההמשך בעמוד 5)

(המשך מעמוד 2)

לשוב לארצו. מכיון שנתקרב לביתו נתביש לבוא בידים ריקות; מה עשה? — נטל את מטפחתו וקשר את חטמו.

כשנכנס האורח לביתו נבוללה אשתו מאד וצעקה: אוי לי! מה קרה לך בעלי היקר? ישב היחודי וספר לבני ביתו איך שסבב בכל כרכי הים, בלונדון, פריז, רומי וגנבה וה' הצליח את דרכו. ואולם בדרך הזוירו לביתו התנפלו עליו שודדים ואמרו: "הו את כספך ואם אין נחתך את הטכף!" — ומה היה עלי לעשות? שאל האורה. — לכפרות כל הכסף. ענתה האשה ביאוש, ובלבד שישאר החטם שלם...

— אמנם כך עשיתי. ענה בעלה והתיר את מטפחתו. הנה שבתי אליכם ב"ה בחטם שלם...

בני דודנו מתרעמים, אך לשוא. על ה"מורנינג פוסט" בלונדון שיצא במאמר נלהב על חתימת המנדט.

העתון הזה בקי היטב, כנראה, ב"בייבל" ועשה הפעם כדוד המלך בשעונו: כ"ז שבנו הקטן היה חולה, היה צועק ומתפלל לטובתו, ואולם לאחר שמת ואבדה כל תקוה להצילו, קם ואכל.

גם המורנינג פוסט צעק והתפלל לטובת

העניו של בני דודנו, ואולם מיד לאחר שראה שהעניו "מת" ואין כל תקוה להצילו, קם ואכל...

הפרונקא של הדאר בעירנו הביא לי זה עכשיו שני מכתבים מתלמידי בצפת ובירושלם שהנני מוסר לכם ממש ככתבם וכלשונם:

לכבוד רבי ומורי מר עזרת שלום!

אתה בטח אינך מכירני, בכ"ז תלמידך אנכי ושומע תורה מפיד דרך ארובת נג בית מדרשך; והנה מה שרציתי לשאל מאתך, רבי היקר: בשכבר הימים היו עיניך פקוחות לראות ולשמע מהנעשה והנשמע בכל נקודות ישובנו ובכל פנות ארצנו, וכי יקרה דבר ביהודה או בשומרון, בגליל, התחתון או העליון, מיד היית מלמד עליו יכות או חובה ודורש ומבאר לתלמידך; אבל בזמן האחרון נצטמצמה כל עבודתך רק בירושלם עית"ק, ואנכי שבן הגליל הנני באתי לקנא קנאת גלילי, ומבקשך לבלי לשכח מהיום והלאה גם אותנו, את ערינו הקדושות צפת וטבריה ואת מושבותיהן.

הנה למשל:

מושל עירנו שהיה אומר בכל יום "מורה" אני ומה טובו אהליך יעקב ומשכנותיך ישראל וכיוצא בזה, הפך את

טעמו עפ"י השפעת הרופא שלהם וידידו ה"משחד" אותו בדברים, אחד מבני עשו שנתעשר מממונם של אחב"י. בזמן האחרון דחה מכהונתו אתר מבית "שמאי" שהיה לומד בהלכות "מעשר" בתבואות בישר ובצדק זה שלש שנים — אך ורק מפני ששמו ר' ישראלים...

והנה מדי דברי בענין הזה, נזכרתי במעשה שהיה: לפני ימים אחרים הזדמן לי לסער יחד עם אחדים מבני דודנו בחיפה. אחר סעודת הצהרים פתח אחד מבני החבורה ואמר: קבלתי מכתב פרטי מאחד מחברי המשלחת שלנו בלונדון ובין יתר דבריו הוא כותב: "ישבנו במלון פ' לצחצה נעלינו. שלמנו למצחצה איש כמתנת ידו. חברנו מ. ק. תחב חמשה שוללינגים לתוך ידי הנער, וכשהבטנו עליו בתמיחה, אמר לנו: אל תתמהו, יקירי מצחצח זה יכל לבוא במשך הזמן לפלסטינה מוכתר בטשרת מושל באחד מהויות ארצנו, ובטח יזכר לי את טובתי..."

תלמידך השומע תורתך מארובת בית מדרשך
ה ל ל ה ש נ י

ותלמידי החביב משכונת "כרם" כותב לי בזה הלשון:

ב"ה

כבוד הרח"ג, בעל מקובל ר' עזרת שליט"א רבנו לעולם יחיה!

מזל טוב לך רבנו הקדוש! מז"ט לך על "נכדיך" החדשים שגולדו בזמן האחרון ונקראו ע"ש בלפור והמנדט. גם עתוני מצרים וחז"ל כבר מודיעים ומפרסמים את הדבר בעולם, ובטח יקבל הזקן מלונדון את מכתבך והצעתך בשמחה.

ומז"ט כפול ומכופל לך שזכית לתלמיד חדש בבית מדרשך. גם סילמן ההל לדרש ברבים את תורתך והגימטריאות שלך. במוצ"ש העברה אמר בפרוש בבית העם כי "מנדט" בגימטריא "נחמה" ומפני כי הוא עודנו חדש בבית מדרשנו שכת רג דבר קטן: להודיע דבר בשם אומרו, ואעפ"כ לא יוכל לעכב את הגאולה חלילה.

בשבוע זה נסע בכונה לראש"ל צ' כדי לשיר את שירי "אם יעזר לנו אלהינו" והנה שמעתי כי בבית העם לאחר שעלה לדבר אחרי איתמר בן אב"י, שר הקהל: "אם יעזר לנו אלהינו" "נכתב בדאר היום" "נקבל שכר בעד מאמרינו" "ונאלם דום..."

עזמות